

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОКУРОРОМ НАГЛЯДОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЗГІДНО МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ АКТІВ

Колодчина А. Л.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

Міжрегіональної Академії управління персоналом

м. Київ, Україна

Аналіз міжнародних правових актів пенітенціарного спрямування не містить імперативів щодо реалізації прокуратурою наглядових повноважень у сфері виконання покарань. Спеціальні дослідження інституту прокурорського нагляду також не виявили пенітенціарних повноважень прокуратури в зарубіжних країнах.

Така ситуація пояснюється тим, що єдиним міжнародним документом у цій сфері є Рекомендація Res (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 724 засіданні заступників міністрів 6 жовтня 2000 року [1]. Зрозуміло, що маючи рекомендаційний характер, даний документ не може «диктувати» обсяг прокурорських повноважень у межах системи кримінальної юстиції.

Водночас варто звернути увагу на окремі положення цього міжнародного документа. Так, у п.1 Рекомендації № 19 (2000) зазначається, що прокурори як представники органів державної влади повинні гарантувати застосування закону, якщо його порушення призводить до кримінальних санкцій, враховуючи як права фізичної особи, так і ефективність системи кримінального судочинства.

Тобто цим положенням чітко окреслюється тільки одна сфера діяльності прокуратури – кримінальне судочинство. Далі в Рекомендації йдеться про перелік повноважень, які мають прокурори у країнах-учасницях Ради Європи, інколи з різними системами кримінального судочинства, з поділом на повноваження, притаманні всім системам (усього три їх варіанти, наприклад, прийняття рішення про порушення і продовження кримінального переслідування; підтримання кримінального обвинувачення в суді тощо) та тільки окремих із них (зокрема, проведення, керування і здійснення нагляду за

слідством; нагляд за виконанням судових рішень тощо), причому такий перелік останніх не є вичерпним.

Крім цього, у Рекомендації є розділ, у якому йдеться про взаємовідносини між прокуратурою і поліцією, а також передбачаються як випадки, коли поліція або перебуває під процесуальним керівництвом прокуратури, або поліцейські розслідування проводить прокурор, або прокурор здійснює над ними нагляд, так і випадки, коли поліція є незалежною від прокуратури з цих питань.

Отож, у згаданих рекомендаціях не існує імперативних вимог як до місця прокурора в системі правоохоронних органів чи системі органів державної влади, так і стосовно конкретних повноважень прокурора у сфері кримінального судочинства та у пенітенціарній сфері.

Проведений науковою школою «Інтелект» аналіз міжнародних правових актів зарубіжних країн показує, що мова йдеться про прокурора як суб'єкта кримінальної юстиції, а не як наглядової інстанції. Зокрема, ст. 26 Закону ФРН «Про виконання покарання у виді позбавлення волі, а також пов'язаних із ним заходів виправлення і безпеки» від 1976 р. дозволяє засудженим побачення із захисником, *прокурором* та нотаріусом [2, с. 6]. Натомість аналіз положень кримінально-виконавчого законодавства ФРН не виявив норм, у яких би на прокурора покладалась би наглядові повноваження у сфері виконання покарань.

У скандинавських країнах (на прикладі Фінляндії) прокуратура, хоча й не бере такої вагомості участі у кримінально-виконавчому процесі, як в Україні, проте входить до суб'єктів, з якими взаємодіє адміністрація пенітенціарних установ з оперативних і кримінологічних міркувань.

Так, кримінально-виконавчі засади принципу взаємодії містяться у главі 19 «Інформування органів влади про окремі факти під час виконання та відбування покарання» частини V «Дисципліна, нагляд та огляди» Закону Фінляндії «Про позбавлення волі». За цим напрямом тюремна адміністрація взаємодіє з поліцією, прокуратурою, іншими органами влади залежно від фактів під час виконання та відбування покарання (медичними, соціальними службами тощо) [3, с. 321].

Щодо пенітенціарної ролі прокуратури наявна й відповідна позиція Європейського суду з прав людини. Так, І. С. Яковець та В. О. Човган, обґрунтовуючи необхідність запровадження інституту пенітенціарного судді, зазначають, що ЄСПЛ встановив, що в Україні прокурор,

відповідальний за нагляд за додержанням законності під час перебування осіб у місцях несвободи, не є ефективним та достатнім засобом правового захисту, оскільки його статус посадової особи, що за національним законодавством здійснює розслідування кримінальних правопорушень і виконує функцію «підтримання державного обвинувачення» у кримінальних провадженнях, не передбачає достатніх гарантій для забезпечення незалежного і неупередженого розгляду скарг заявників.[4, с. 190].

Література:

1. Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя: ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 724 засіданні заступників міністрів 6 жовтня 2000 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf (дата звернення: 17.10.2022).
2. Act concerning the execution of prison sentences and measures of rehabilitation and prevention involving deprivation of liberty (Prison Act). 45 p. URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stvollzg/englisch_stvollzg.pdf (дата звернення: 17.10.2022).
3. Prison policy, prison regime and prisoners' rights in Finland / written by specialists of the Criminal Sanctions Agency, Helsinki; ed. by V. Ojanpera-Kataja. *Prison policy and prisoners' rights: the protection of prisoners' fundamental rights in international and domestic law*. 2008. Vol. 42 of the Publications of the International Penal and Penitentiary Foundation. P. 317–338.
4. Яковець І. С., Човган В. О. Превентивні та компенсаційні заходи як захист від катувань і жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 2. С. 184–198.